

INVITACIÓ A LA BOMBA

Santiago Alba Rico

Rebelión

10/10/2005

Hauríem d'haver reservat una mica d'ingenuïtat per a aquesta ocasió. Els darrers anys ens han ofert un repertori tan gran d'horroros que se'ns ha refredat la consciència. L'Estat espanyol es va estremir amb l'enderrocament de les torres bessones i els seus tres mil morts; es va estremir amb les bombes de l'estació d'Atocha i els seus dos-cents senzills vianants esmicolats; es va estremir fins i tot amb els míssils sobre Bagdad i les tortures d'Abu-Gharaib, i es va estremir amb les escenes de la Nova Orleans capgirada per l'aigua i abandonada pel seu govern. I, tanmateix, molt més impressionant que tot això —com a interpel·lació i com a imatge— és el tractament zoològic que es dispensa als africans al teló d'acer de Melilla. El tiroteig, deportació i engabiament de milers de persones que demanaven ajuda, això que anomenen política migratòria —com Hitler anomenava política demogràfica el trasllat dels jueus europeus a Auschwitz— impugna de fet, davant els ulls del món, la legitimitat, la viabilitat i la justícia de l'ordre polític i econòmic vigent. Alhora, la reacció dels nostres polítics, els nostres mitjans de comunicació i la nostra opinió pública impugna el nostre dret a la riquesa, el nostre dret a institucions democràtiques i, sobretot, el nostre dret, present i futur, a sentir-nos bons. Malgrat tot, el dolor de l'11-S i el de l'11-M es poden atribuir a «malvats terroristes»; i el dolor dels nens de Bagdad es atribuïble a «malvats imperialistes». Però en el cas de Melilla no hi ha cap dubte: hem fotografiat el mateix sistema, hem fixat per sempre la imatge d'un ordre que ha de tirotejar aquell que demana ajuda, que no pot deixar de tractar com animals els que tenen fam, que no es pot permetre ni tan sols l'hospitalitat. Que els africans vinguin a demanar auxili a aquells que els roben en demostra la desesperació; que aquells que els roben rebin la seva demanda d'auxili amb bales i pals demostra la irrevocable ignomínia del capitalisme. Podem fer guerres llunyanes, imposar programes d'ajust estructural, firmar un acord comercial en un despatx i destruir deu països sense violar, en aparença, cap manament. Però si truquen a la nostra porta uns homes que tenen gana i set, aleshores no ens queda més remei que trencar-los el cap, disparar-los i abandonar-los al desert. Es cregui o no en Déu, això és un pecat, i un pecat tan vergonyós, tant brut, tant abjecte, tant menyspreable, que no és estrany que fem un esforç tan gran per amagar-lo, oblidar-lo o justificar-lo. Zapatero ha enviat l'exèrcit espanyol a assassinar un captaire que allargava la mà, com fan les bandes de neonazis amb els que dormen entre cartrons, i l'estat espanyol aplaudeix o calla. Carlos Fernández Liria ens reproduïa en aquestes mateixes pàgines (<http://www.rebelion.org/noticia.php?id=21127>) la broma de la catòlica COPE, celebrada per milers d'oients, sobre la prova olímpica del «salto a Espanya»; José Daniel Fierro ens recordava els deliris «bergants» de Libertad-Digital sobre aquesta «invasió» que no es rebutja amb prou contundència; i n'hi ha prou de llegir els titulars, notícies i comentaris d'El País i d'El Mundo per veure transformar-se tota aquesta vergonya indissimulable en eufemismes, paràfrasis i hipèrbats tant complicats i fràgils com un xurro de vidre: «Melilla està vivint de prop el drama de la immigració», com si els habitants de Melilla fossin les víctimes i com si es tractés senzillament de viure-ho de lluny; «doble perímetre

de impermeabilització fronterera», eufemisme sinistrament sanitari que encobreix sota un tecnicisme asèptic una tanca coronada de punxes i deshumanitza aquells que intenten saltar-la; «alguns han mort en l'intent i altres porten en el cos les seqüeles d'aquesta acció desesperada», com si s'haguessin ferit sols en una prova d'alpinisme; «la seva situació posa en qüestió la moralitat del regne del Marroc», perquè el regne d'Espanya preferiria, en efecte, que els matessin pel camí, segons l'acordat, deixant per als musulmans una feina que els cristians no poden fer sense que se'n ressenti el sentit de la moral i s'ennueguin amb el 'polvorón' de la democràcia i els drets humans amb què s'omplen eternament la boca.

Hi ha contradiccions que només poden salvar-se amb un farciment de buit; és a dir, amb més i més nihilisme armat. Si un soldat es dedica a torturar presoners i, als capvespres, quan torna a casa, vol ser un exemple per als seus fills, aquests presoners han de ser no-res. Si una societat escull ininterrompudament la pobresa d'Àfrica i l'ha de contenir a cops quan amenaça el nostre culpable benestar i vol, a més, conservar els seus valors i la seva superioritat moral, s'ha de convèncer que aquests africans es mereixen el seu destí com nosaltres ens mereixem els nostres supermercats i els nostres mòbils. La tanca de Melilla és tan natural com el mar Mediterrani i tant justa com la llum del dia.

Però aquesta tanca, que xapa el món en dos sense llindees ni transicions, és alhora una pantalla on es reflecteixen, indissimulables, dues contradiccions que es fan més fàcils d'oblidar a altres llocs. La primera es refereix a la direcció i possibilitat mateixa dels desplaçaments individuals en un espai econòmic desigual en el que els Estats-Nació, formalment homogenis, tenen una capacitat desigual a l'hora d'imposar la sobirania. Convencions internacionals i constitucions locals, sempre segons els principis de l'ONU, reconeixen i exigeixen respectar el dret individual dels ciutadans a sortir dels seus països. Però aquestes mateixes convencions i constitucions, sempre segons els principis de l'ONU, deixen en mans dels Estats el dret d'entrada. Sortir és un dret individual; entrar es un dret d'Estat. En un espai econòmicament desigual on la sobirania està, també, repartida de manera desigual, si els espanyols semblen tenir el dret individual d'entrar al Marroc o a Indonèsia és només perquè l'Estat espanyol té prou força per debilitar o doblegar la sobirania marroquina o indonèsia; si els senegalesos, els nigerians o els propis marroquins semblen, contràriament, no tenir dret a sortir de l'Àfrica és només perquè la sobirania espanyola és prou sobirana com per impedir-los entrar a l'Estat espanyol. De fet, els espanyols poden entrar al Marroc o a Indonèsia perquè no són individus sinó manifestacions impersonals d'un Estat sobirà; de fet, els senegalesos no poden sortir de l'Àfrica perquè son només individus indefensos despresos d'estats sense sobirania. Paradoxalment, i contra totes les aparences, la llibertat de moviments només està prohibida als individus.

Aquesta contradicció, en qualsevol cas, permet els estats occidentals —mentre no se'ls obligui a disparar contra les tanques— escandalitzar-se moralment davant les restriccions imposades en altres temps a la Unió Soviètica o la RDA a aquells que volien sortir del seu país i, alhora, suspendre de facto aquest dret, sense violar cap manament ni commoure's en els valors, impeding l'entrada, per tots els mitjans legals i/o violents, a aquells que surten individualment de les seves nacions intervingudes i desfilades (transformades

en veritables «contenedors» mitjançant acords bilaterals amb governs més que dubtosament democràtics). Però aquesta contradicció també determina, i és la condició, un doble desplaçament en l'espai, en direccions contràries —ascendent i descendent— que coincideix amb aquestes figures activament polítiques que anomenem respectivament turista i immigrant. Milions de turistes occidentals entren cada any lliurement, com a dipositaris abstractes d'un poder superior, a Egipte, Bali, Marroc, Tunis, mentre milions d'immigrants llatinoamericans i africans són rebutjats, com a purs individus desemparats, en les fronteres dels EUA i d'Europa. De fet, i en termes estructurals, els immigrants ho són des del seu naixement, ara i sempre, al seu propi país, encara que no surtin de les seves fronteres, tal com ho demostra el fet que els turistes, per part seva, viatgen proveïts, i imposen allà on van, les tanques de Melilla: hotels blindats amb fortes mesures de seguretat, platges privades, circuits tancats protegits dels nadius, que només poden penetrar ajupits i clandestinament i que sempre són jutjats com a inoportuns, molestos o sospitosos. Però d'aquesta manera, en el context acceptat per tots d'una desigualtat de sobirania que veta els desplaçaments individuals —i només aquests— i que enfronta turistes i immigrants amb independència d'on siguin. Les bombes de Bali, Egipte o Kènia són només l'equivalent, a escala menys danyant, de les mesures «migratòries» occidentals que, només a l'Estret de Gibraltar i a la frontera entre els EUA i Mèxic, han matat 35.000 persones en els darrers deu anys. La lògica de Libertad-Digital, de la COPE, d'El Mundo i d'El País, dels nostres polítics i de l'opinió pública espanyola, obliga a considerar els atemptats terroristes contra turistes occidentals com a dispositius legítims de sobirania restrictora, al mateix nivell que els telons d'acer, els trets i les deportacions contra els subsaharians a Melilla. La tanca de Melilla és, doncs, una invitació a la bomba i una legitimació dels seus efectes.

La segona contradicció de la tanca és una prolongació de la primera i està relacionada amb la ja coneguda paradoxa dels drets humans. Contra els principis universals de la Revolució francesa, el reaccionari Joshep de Maistre recordava que al món no hi havia res que poguéssim anomenar homes sinó només espanyols, francesos, anglesos i fins i tot perses (si s'acceptava el testimoni de Montesquieu, que havia escrit sobre ells). Aquesta burla encertada va despullar, segle i mig després, les conseqüències absurdes i tràgiques de pretendre defensar els drets humans en un espai econòmic desigual regit formalment per l'Estat-Nació. Ja Hannah Arendt va cridar l'atenció sobre el fet que, un cop desproveïts de pàtria, de família, de diners, reduïts a la seva pura condició humana, els apàtrides i refugiats de la segona Guerra Mundial quedaven, per això mateix, al marge de qualsevol dret. Individus purs, els homes que salten la tanca de Melilla i destrueixen el seu passaport perquè no se'ls retorni a les seves nacions minusobiranes, privats per tant de tota tutela, sense recursos i sense nacionalitat. Es transformen en homes, en homes a les seques, i no tenen més que la seva despullada condició humana per a resistir. I precisament a partir d'aquest moment, i per això mateix, deixen de ser subjectes de dret i el seu destí esdevé el desert. El reaccionari Joseph de Maistre tenia raó, i qui li dona és el mateix neoliberalisme capitalista que, al mateix temps, segueix proclamant el caràcter sagrat i universal dels drets humans. El homes, en tant que homes, no tenen, aquí i ara, cap dret, i tothom que no sigui alguna cosa més que home, tothom que no sigui alguna cosa més que un individu —espanyol o milionari o mafiós o alguna combinació d'aquestes tres coses— només pot aspirar a que l'empresonin o el matin. Els

espanyols que es passegen ufanosos i orgullosos per la plaça de Marràqueix, en si mateixos no són res; i la seva seguretat en ells mateixos, i el menyspreu dels altres, i l'assumida invulnerabilitat, no és el resultat de res que hagin fet o merescut sinó exclusivament de la possessió d'un passaport el valor aleatori del qual pot, de sobte, desaparèixer.

Les pallisses i insults als subsaharians a Melilla són alguna cosa més radical i temible que el racisme; són la manifestació d'un antihumanisme bel·ligerant i potencialment homicida. El pitjor que es pot dir d'algú és que és només un home; el pitjor que es pot fer amb algú és tractar-lo com si fos un home. No hi ha res més perillós en aquest món que ser senzillament un home. O potser sí, potser és pitjor encara ser... senegalès.

Proposo a la COPE que proposi als organitzadors del rali París-Dakar de bonificar amb alguns segons de premi els pilots que, en el seu córrer vertiginós pel desert, atropellin un nen africà que així ja no podrà viatjar a l'Estat espanyol en el futur. I proposo a Al-Zawahiri que proposi a Al-Qaida bonificar amb uns segons més de paradís els nadius que li trenquin la cama a un turista en una botiga de souvenirs de Bali o del Caire, perquè no torni a aquests països de vacances. El nihilisme d'uns i d'altres forma part de la sinistra lògica de les coses, encara que també la innocència de les víctimes és desigual i al contrari d'allò que ens sembla. La diferència entre l'integrisme occidental i l'islamista, en qualsevol cas, és que a Occident l'integrisme ja és al poder i és seguit, votat i aplaudit per la majoria de la població, que, a més, es passeja per tots els racons del món, sense que ningú li ho impedeixi, amb pantalons curts.